

دی شد و بهمن گذشت فصل بهاران رسید
جلوه گلشن به باغ همچو نگاران رسید
زحمت سرما و دود رفت به کورو کیود
شاخ گل سرخ را وقت نثاران رسید
در این غزل می بینید که مولانا با چه ظرافت و
زیبایی رفتن فصل سرما را توصیف کرده و آمدن
بهار و نوروز را همراه با گل های سرخ و سرزندگی
مژده داده است. مولانا در یکی از رباعیات خودش
می گوید: شادند جهانیان به نوروز و به عید / عید
من و نوروز من امروز تویی. و در اینجا به کمک نوروز
و بهار، معشوق را می ستاید و می گوید همه در فکر
بهار و نوروز هستند ولی تمام فکر و ذکر من در پیش
یار است، این یکی دیگر از ویژگی هایی است که
شاعران بزرگ با کمک بهار و نوروز به شعر سرودن
مشغول می شوند.

اما نمی شود بی آنکه از حافظ و سعدی هم یادی
کنیم و بیت های زیبای آنها را بخوانیم راحت رد
شویم. در نظر سعدی بهار این گونه به تصویر کشیده
شده است: برآمد باد صبح و بوی نوروز / به کام
دوستان و بخت پیروز / مبارک بادت این سال و همه
سال / همایون بادت این روز و همه روز /
یاد در جای دیگری گوید: برخیز که می رود زمستان /
بگشای در سرای بستان / برخیز که باد صبح نوروز /
در باغچه می کند گل افشان /.

در دیوان سعدی عید نوروز و فصل بهار در جای
جای آن دیده می شود و هر کدام به گونه ای زیبایی
خاص خود را دارد و به موضوعی جدید اشاره
می کند که پیشنهاد می شود حتماً سری به این
بیت ها بزنید. نفر بعدی که معرف حضور همه
شماست حافظ شیرازی است. خیلی از مردم
عزیز کشورمان در هنگامی که سال نو می شود تقاللی
به دیوان این شاعر محبوب می زنند و سال خود را
زیباتر شروع می کنند. حافظ می گوید: ز کوی یار
می آید نسیم باد نوروزی / از این باد از مدد خواهی
چراغ دل برافروزی / به صحرا رو که از دامن غبار غم
بفشانی / به گلزار آبی کز بلبل غزل گفتن بیاموزی /
البته شاعران دیگری مانند فرخی، سنایی،
منوچهری، جامی و... هم شعرهایی درباره نوروز
گفته اند که این موضوع به اهمیت آن در شعر و ادب
فارسی طی سالها مختلف اشاره دارد.

نوروزنامه خیام یک اثری بهاری

هر زمان که حرفی از نوروز، این عید باستانی
می شود امکان ندارد که یاد از نوروزنامه خیام
نشود. حکیم عمر خیام که نام و آوازه اش را با
رباعیات بسیار شیرین و پندآموزش می شناسید
یکی از خوش ذوق ترین و باهوش ترین شاعران دوره
سلجوقی است و در نیشابور به دنیا آمد. خیام آثار
فراوانی در زمینه های مختلف دارد ولی معروف ترین
آنها رباعیات اوست و بعد از آن می رسیم به نوروزنامه
که اثری است منسوب به او درباره جشن ها و آیین -
های نوروزی ایرانیان است. خیام نیشابوری با دقت
فراوان و ویژگی های چگونگی و شکل گیری آیین های
نوروزی را گفته است ولی چون این اطلاعات بر
پایه اساطیر ایرانی است ممکن است برایشان سند
تاریخی یا دلیلی قانع کننده پیدا نشود اما آنچه
که مهم است خود این کتاب است که می تواند
در تعطیلات عید نوروز نظر شما را به خودش
جلب کرده و با مطالعه آن سرگرم شوید و درباره
آیین های نوروزی بیش از پیش بدانید. نوروزنامه
چندین سرفصل دارد که هر کدام به موضوعی
خاص اختصاص پیدا کرده مانند آغاز کتاب، درباره
شمشیر، تیر و کمان، اسب، قلم، خاصیت روی
نیکو و... این کتاب را دکتر مجتبی مینوی تصحیح
و منتشر کرد و نشرهای بسیار زیادی آن را به چاپ
رسانند که می توانید تهیه کنید و از خواندن آن در
عید نوروز لذت ببرید.

باربای از خیام با شما خدا حافظی می کنم و عید
نوروز بر شما مبارک و خوش.
بر چهره گل نسیم نوروز خوش است
در صحن چمن روی دل افروز خوش است
از دی که گذشت هر چه گویی خوش نیست
خوش باش و ز دی مگو که امروز خوش است

عید نوروز

در شعر و ادب فارسی چه جایگاهی دارد؟

دی شد و بهمن گذشت فصل بهاران رسید

ریحانه میرحسینی
کارشناس ارشد ادبیات

است را در کنار یکدیگر انجام می دهند. این رسم ها در هر شهر و
منطقه ای با تفاوت هایی اجرا می شود و هر کدام از آنها آیین های
خاص خود را برای نوروز دارند ولی تمامی این اهمیت و جایگاه ویژه ای
که عید نوروز برای ایرانیان دارد به شاهنامه فردوسی باز می گردد.

جشن نوروز یکی از نمادهای فرهنگ ایرانی است که از گذشته های
دور تا به هم اکنون پابرجا مانده و آیین های آن از نسلی به نسل دیگر
انتقال پیدا می کند و از کودک، نوجوان، جوان و میانسال همگی برای
آن شور و هیجان دارند و رسم هایی که مربوط به این عید باستانی

فردوسی نسبت می دهند، اولی را به جمشید، یکی
از پادشاهان شاهنامه انتساب می کنند و می گویند
که او پایه گذار عید نوروز بوده است و با تلاش های
فراوانی که در راه بی مرگی خود انجام می دهد
سرانجام تسلیم مرگ می شود و تخت و تاجش
به دیگری می رسد. ولی بعضی از افراد نظر دیگری
دارند و عید نوروز را به سیاوش نسبت می دهند و
اعتقاد دارند که نوروز نماد گیاهی است که از خون
سیاوش به وجود آمده که در زمستان می میرد و به

زمین می رود و با آمدن بهار و سرسبز شدن گیاهان
جان دوباره گرفته و رشد می کند.
عید نوروز میان شاعران بزرگ شعر و ادب
عید نوروز میان شاعران خوش ذوق فارسی
همیشه مورد توجه بوده و در دیوان اشعار آنها
حسابی جایگاه ویژه ای دارد. یکی از این شاعران
بزرگ مولانا است که چه در رباعی و چه در غزل از
عید نوروز یاد کرده است. در یکی از غزل هایش
می سراید:

فردوسی نسبت می دهند، اولی را به جمشید، یکی
از پادشاهان شاهنامه انتساب می کنند و می گویند
که او پایه گذار عید نوروز بوده است و با تلاش های
فراوانی که در راه بی مرگی خود انجام می دهد
سرانجام تسلیم مرگ می شود و تخت و تاجش
به دیگری می رسد. ولی بعضی از افراد نظر دیگری
دارند و عید نوروز را به سیاوش نسبت می دهند و
اعتقاد دارند که نوروز نماد گیاهی است که از خون
سیاوش به وجود آمده که در زمستان می میرد و به

دورایت از شاهنامه درباره نوروز
شاهنامه فردوسی، کتاب باستانی ایرانیان، که
شامل داستان های اساطیری بسیاری است،
اهمیت ویژه ای به عید نوروز باستانی داده است
و در اکثریت داستان های خودش به نوروز و
فصل بهار اشاره کرده است. مانند: همه ساله
بخت تو پیروز باد / همه روزگار تو نوروز باد. ولی
اصل جریان را برایتان بگویم: دو قصه از عید
نوروز تعریف می کنند و به داستان های شاهنامه

عید نوروز
میان شاعران
خوش ذوق
فارسی همیشه
مورد توجه بوده
و در دیوان اشعار
آنها حسابی
جایگاه ویژه ای
دارد